

влено те, що в разі неподання суб'єктом малого підприємництва – платником єдиного податку в передбачених випадках і у встановлені строки заяви про перехід на загальну систему оподаткування такий суб'єкт втрачає право сплати єдиного податку з наступного кварталу, за яким відбулося порушення умов перебування на спрощеній системі оподаткування. Відповідно, саме з наступного кварталу після того, в якому відбулося порушення умов перебування на спрощеній системі оподаткування, суб'єкт малого підприємництва повинен оподатковувати свої доходи за правилами загальної системи оподаткування.

Список використаної літератури:

1. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: Указ Президента України від 03.07.1998 р. № 727/98 // Вісник податкової служби України. – 2000. – № 9. – С. 12.
2. Про деякі питання справляння податку на додану вартість: лист Державної податкової адміністрації України від 30 грудня 2005 р. № 26268/7/16-1117.
3. Про податок з доходів фізичних осіб: Закон України від 22 травня 2003 р. № 889 // ВВР. – 2003. – № 37. – Ст. 308.
4. Інформаційний лист ВАСУ від 20.07.2010 № 1112/11/13-10.
5. Про податок на додану вартість: Закон України від 3 квітня 1997 р. // ВВР. – 1997. – № 21. – Ст. 156.
6. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 07 червня 2011 р. // ВВР. – 2001. – № 24. – Ст. 128.

Надійшла до редакції 12.01.2012

СЛОБОДЯН О.А., експерт

(Асоціація «Фондове Партнерство», м. Київ)

УДК 374.4(477)

ПАЙОВИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФОНД: АКТИВИ ЧИ МАЙНО?

У статті розглянуто пайовий інвестиційний фонд як об'єкт цивільних правовідносин. Основну увагу приділено складу та структурі активів, диверсифікації, оборотоздатності пайового інвестиційного фонду.

Ключові слова: *інститут спільного інвестування, інвестиційний фонд, пайовий інвестиційний фонд, компанія з управління активами, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, склад та структура активів.*

В статье рассматривается паевой инвестиционный фонд как объект гражданских правоотношений. Основное внимание уделяется составу и структуре активов, диверсификации, оборотоспособности паевого инвестиционного фонда.

Ключевые слова: *институт совместного инвестирования, инвестиционный фонд, паевой инвестиционный фонд, компания по управлению активами, Государственная комиссия по ценным бумагам и фондовому рынку, состав и структура активов.*

The civil legal relationships of management is observed in the article. The main attention is brought to the composition and structure of assets, diversification and liquidity, which exist during the mutual investment fund management.

Keywords: *collective investment institutions, mutual fund, asset management company, the State Commission on Securities and Stock Market, the composition and structure of assets.*

Ключовим принципом законодавства фондового ринку є поєднання цивільно-правового та публічно-правового методів регулювання відносин між державою та учасниками фондового ринку, а також учасників між собою. Цивільно-правове регулювання діє на суспільні відносини за допомогою певних юридичних засобів, насамперед, норм права. При цьому необхідно зазначити, що правове підґрунтя для становлення пайових інвестиційних фондів створювалось переважно зусиллями українських економістів, що неоднозначно позначилось на правовому регулюванні. Діяльність пайових інвестиційних фондів викликає появу низки суперечностей, які порушують традиційні постулати цивільного права. Попереду ще великий пласт роботи щодо зміщення акцентів спільного інвестування в сторону цивільно-правової доктрини. У міру розвитку інвестиційних фондів все більше уваги має приділятися саме цивільно-правовим аспек-

там спільного інвестування. Те, що вчора було незаперечною істиною, сьогодні піддається сумніву. Визначальну роль у формуванні законодавства спільного інвестування в першу чергу повинні відігравати норми цивільного права.

Метою цієї статті є вирішення шляхом аналізу чинного законодавства, цивілістичної та економічної літератури правової дилеми: що має являти собою пайовий інвестиційний фонд – активи чи майно.

Теоретичну базу дослідження склали праці вітчизняних і зарубіжних вчених: О.Р. Зайцева, Л.О. Коваленко, Т.Т. Оксюка, О.А. Слободяна, Г.П. Федорової, В.М. Шелудько. Комплексних досліджень співвідношення категорій «майно» та «активи» в розрізі діяльності пайових інвестиційних фондів у вітчизняній цивілістиці не проводилось. Проблема залишається відкритою і потребує залучення нових наукових сил. Поле для цивілістичних досліджень в цьому напрямку надзвичайно широке.

Із ст. 3 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» від 15.03.01. № 2299-III (Закон України «Про ІСІ») вбачається, що управління пайовим інвестиційним фондом (ПІФ) провадиться в інтересах і за рахунок учасників ПІФ шляхом емісії цінних паперів ПІФ з метою отримання прибутку від вкладення коштів, залучених від їх розміщення у цінні папери інших емітентів, корпоративні права, нерухомість та інші активи, дозволені законами України та нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) [12]. Ця стаття визначає активи інституту спільного інвестування (ІСІ) як сукупність майна, корпоративних прав та вимог, сформовану за рахунок коштів спільного інвестування, а також містить різновиди коштів спільного інвестування. Стосовно ПІФ ними є: кошти, залучені від інвесторів; доходи від здійснення операцій з активами; доходи, нараховані за активами; інші доходи від діяльності (проценти за позиками, орендні (лізингові) платежі тощо). Іншими словами, первинно ПІФ формується за рахунок коштів інвесторів, залучених шляхом емісії цінних паперів ПІФ, які згодом «перетворюються» в активи ПІФ, шляхом вкладення цих коштів у цінні папери, корпоративні права, нерухомість тощо.

Згідно з визначенням ПІФ являє собою активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні компанії з управління активами (КУА) та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності. Законодавство встановлює мінімальний обсяг активів ПІФ, який не може бути меншим розміру початкового статутного капіталу корпоративного інвестиційного фонду.

На відміну від загальної конструкції управління майном, закріпленої Главою 70 Цивільного кодексу (ЦК) України від 16.01.03. № 435-IV [17], конструкція управління ПІФ детально регламентує перелік майна, в яке КУА як управитель може інвестувати кошти спільного інвестування з урахуванням складу і структури активів ПІФ. Вони регламентуються Положенням «Про склад та структуру активів інституту спільного інвестування» (ІСІ), затвердженим рішенням НКЦПФР від 11.01.02. № 12 [14], що визначає загальні вимоги щодо складу та структури активів ІСІ, вимоги щодо складу та структури активів диверсифікованого та недиверсифікованого ІСІ, а також відповідальність за порушення вимог щодо складу та структури активів ІСІ.

Суттєвим і значущим є те, що первинно інвестори вносять у ПІФ грошові кошти. На думку Т.Т. Оксюка, «все майно, що входить до складу ПІФ, можна умовно розділити на дві категорії: майно, що може бути спочатку передане в довірче управління ПІФ, і майно, яке може бути згодом набуто за рахунок первинно внесеного» [6, с.156]. Щодо набутого за їх рахунок майна, то правовий аналіз норм вищевказаного Положення дає нам підстави виокремити три групи активів:

- 1) прямо дозволені для ПІФ активи;
- 2) інші активи, дозволені законодавством України з урахуванням обмежень, установлених Законом України «Про ІСІ» безпосередньо для конкретних типів та видів ПІФ. Наприклад, для ПІФ недиверсифікованого виду вартість цінних паперів, що не допущені до торгів на фондовій біржі та не отримали рейтингову оцінку відповідно до закону, не може становити більш як 20 % загальної вартості активів;
- 3) активи, які не можуть входити до складу ПІФ. До цієї групи входять переважно цінні папери. Так, активи ПІФ не можуть включати:
  - а) цінні папери, випущені КУА, зберігачем, реєстратором та аудитором (аудиторською фірмою) ПІФ та їх (його, її) пов'язаними особами;

б) цінні папери іноземних держав та іноземних юридичних осіб, не допущені до торгів на одній з провідних іноземних бірж чи торговельно-інформаційних систем, перелік яких визначається НКЦПФР;

в) цінні папери інших ІСІ;

г) векселі та ощадні (депозитні) сертифікати на суму більш як 10 % вартості активів ПФ, крім випадків, передбачених законодавством;

г) похідні (деривативи), товаророзпорядчі цінні папери, заставні;

д) сертифікати фондів операцій з нерухомістю (сертифікати ФОН);

е) приватизаційні цінні папери;

є) договори про участь у фонді фінансування будівництва (ФФБ);

ж) цінні папери іноземних емітентів, якщо вартість таких цінних паперів становить понад 20 % загальної вартості активів ПФ.

У цілому дані вимоги спрямовані на недопущення зловживань з боку суб'єктів управління ПФ, зниження ліквідності ПФ та створення «фінансових пірамід». Вимоги абзаців «б», «г», «д» не застосовуються до венчурних ПФ. До складу активів венчурного ПФ протягом тривалого часу може входити лише один вид майна, наприклад, нерухомість чи грошові кошти. Тому венчурний ПФ порівняно більш «статичний» об'єкт цивільних правовідносин.

Як об'єкт цивільних правовідносин ПФ перебуває в постійній динаміці, відбувається рух його активів. Перелік теоретично допустимих активів ПФ практично не обмежений і включає будь-які необмежені в обороті об'єкти цивільних прав, але з практичної точки зору законодавець, керуючись перш за все економічними характеристиками..., вибирає, які з них у даний час можуть допускатись до складу активів ПФ [2, с. 186].

В межах одного нормативно-правового акта досить складно окреслити перелік усіх дозволених або заборонених активів ПФ, в тому числі у формі цінних паперів. Тому окремі норми Положення «Про склад та структуру активів ІСІ» мають відсилочний характер. Наприклад, що стосується інших активів, дозволених законодавством, то з урахуванням ч.2 ст. 178 ЦК України до складу ПФ не можуть входити об'єкти цивільних прав, перебування яких у цивільному обороті не допускається (об'єкти, вилучені з цивільного обороту), та обмежено оборотоздатні об'єкти. Слід зазначити, що в нашій державі існує презумпція вільного обороту об'єктів цивільних прав, якщо інше не встановлене законом. Цілком очевидно, що її дія поширюється на ПФ. При визначенні активів ПФ слід керуватись цією презумпцією з врахуванням Закону України «Про ІСІ» та вищевказаним Положенням НКЦПФР.

На даний час законодавство не визначає понять «склад активів» та «структура активів ПФ», не розкриває їхнього змісту. На нашу думку, під складом ПФ слід розуміти визначений законодавством перелік активів, які можуть належати ПФ, з урахуванням обмежень, установлених Законом України «Про ІСІ» безпосередньо для конкретних типів та видів ПФ. Структура ПФ – це, так би мовити, «питома вага» певного виду активів у складі ПФ [15, с. 176].

Склад та структура активів конкретного ПФ визначаються його регламентом, який може містити більш жорсткі вимоги щодо активів у порівнянні з вимогами чинного законодавства. При затвердженні тексту регламенту КУА вправі «зарегулювати» склад і структуру активів ПФ в межах законодавства з врахуванням позитивної практики спільного інвестування. В такий спосіб КУА обмежує напрямки інвестиційної діяльності ПФ. Утім, наразі інвестиційні декларації вітчизняних ПФ практично однакові за змістом.

ПФ належить його учасникам на праві спільної часткової власності. Відповідно до ч. 1 ст. 355 ЦК України об'єктом права спільної власності є майно, яке ст.190 ЦК визначає як особливий об'єкт, яким є: а) окрема річ, б) сукупність речей, в) майнові права, г) майнові обов'язки. В ЦК України йдеться про майнові права, майнові інтереси, майнову шкоду, майнову участь, майнові пайові внески, майновий комплекс, спільне майно та ін. В ньому не йдеться про активи як різновид майна.

Доводиться констатувати тенденцію нівелювання цивілістичних понять та категорій в законодавстві спільного інвестування, а також судовій практиці.

Так, Окружний адміністративний суд м. Києва, розглянувши адміністративну справу за позовом ТОВ «КУА «К» до Державної податкової інспекції у Печерському районі м. Києва про скасування податкового повідомлення-рішення, встановив, що 15.09.09. за результатами планової виїзної перевірки ТОВ «КУА «К» ДП у Печерському районі м. Києва було складено Акт № 296/22-

01/33831868 (Акт перевірки), яким позивачу визначено суму податкового зобов'язання з податку на прибуток у розмірі 606976,58 грн., в тому числі штрафні санкції – 154048,62 грн.

Підставою для висновку ДПІ у Печерському районі м. Києва про порушення позивачем пп. 4.1.2 п. 4.1 ст. 4 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» стало невключення до складу валового доходу прибутку від операцій з облігаціями ТОВ «Столичні будівельні технології» та ТОВ «Фінансова лізингова група» на загальну суму 1 713 097,00 грн.

Судом встановлено, що 09.07.08. між ТОВ «КУА «К», що діяло від свого імені, в інтересах та за рахунок активів ПЗНВІФ «CPRE Fund», (Покупець) та ВАТ «Кредитпромбанк» (Продавець) було укладено договір купівлі-продажу іменних безпроцентних облігацій ТОВ «Столичні будівельні технології» №Д01.144/08. В той же день, 09.07.2008 р. між ТОВ «КУА «К», що діяло від свого імені, в інтересах та за рахунок активів ПЗНВІФ «CPRE Fund», (Продавець) та ВАТ «Український професійний банк» (Покупець) було укладено договір купівлі-продажу іменних безпроцентних облігацій ТОВ «Столичні будівельні технології» № 369/08-БК. Отримавши оплату за договором купівлі-продажу № 369/08-БК з ВАТ «Український професійний банк», ТОВ «КУА «К» здійснило розрахунок з ВАТ «Кредитпромбанк» за договором № Д01.144/08. 24.03.09. між ТОВ «КУА «К», що діяло від свого імені, в інтересах та за рахунок активів ПЗНВІФ «CPRE Fund», (Покупець) та ВАТ «Кредитпромбанк» (Продавець) було укладено договори купівлі-продажу іменних безпроцентних облігацій ТОВ «Столичні будівельні технології» № Д01.017/09; Ф2-02/09, а також купівлі-продажу іменних безпроцентних облігацій ТОВ «Фінлізинг груп» №Д01.016/09;Ф2-01/09. В той же день, 24.03.09. між Позивачем, що діяв від свого імені, в інтересах та за рахунок активів ПЗНВІФ «CPRE Fund», (Продавець) та ТОВ «КУА «Менеджмент сервіс» (Покупець) було укладено договір купівлі-продажу іменних безпроцентних облігацій ТОВ «Столичні будівельні технології» та ТОВ «Фінлізинг груп» № Б-02-201/09;Ф2-03/09. Отримавши 24.03.09. оплату за договором купівлі-продажу № Б-02-201/09;Ф2-03/09 з ТОВ «КУА «Менеджмент сервіс», ТОВ «КУА «К» 25.03.09. здійснило розрахунок з ВАТ «Кредитпромбанк» за договорами № Д01.017/09; Ф2-02/09 та № Д01.016/09; Ф2-01/09.

Згідно з п.п. 4.2.8 п. 4.2 ст. 4 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» до складу валового доходу не включаються кошти спільного інвестування, а саме кошти, залучені від інвесторів ІСІ, доходи від здійснення операцій з активами ІСІ та доходи, нараховані за активами ІСІ, а також кошти, залучені від власників сертифікатів фондів операцій з нерухомістю, доходи від здійснення операцій з активами фондів операцій з нерухомістю та доходи, нараховані за активами фондів операцій з нерухомістю, створених відповідно до закону.

Під терміном «активи ІСІ» згідно із ст. 3 Закону України «Про ІСІ» розуміють сукупність майна, корпоративних прав та вимог, сформованих за рахунок коштів спільного інвестування. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому. Згідно з п. 10 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс", затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.1999, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 21.06.1999 за № 396/3689, актив відображається в балансі за умови, що оцінка його може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з його використанням.

Таким чином, зазначені цінні папери відповідають вказаним вище критеріям визнання активів, а саме: контролюються підприємством (що підтверджує право власності, набуто за договором купівлі-продажу); очікується отримання економічних вигод від їх використання (при наступному продажу тощо); можуть бути достовірно оцінені, а також придбані за рахунок коштів спільного інвестування, то такі цінні папери визнаються активами ІСІ, а КУА має право укладати договори їх подальшого продажу. При цьому чинним законодавством не встановлені вимоги щодо черговості подій з придбання цінних паперів (оплата чи передача прав власності), обов'язкової наявності джерела оплати цінних паперів, що набуваються у власність, та неможливості їх відчуження до повної оплати попередньому власнику. За таких умов, суд приходив до висновку, що до спірних господарських операцій з облігаціями ТОВ «Столичні будівельні технології» та ТОВ «Фінлізинг груп» підлягає застосуванню пп. 4.2.8 п. 4.2 ст. 4 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», а відтак позивач правомірно не включив до складу валового доходу прибуток від операцій з облігаціями ТОВ «Столичні будівельні технології» та ТОВ «Фінансова лізингова група» на загальну суму 1713097,00 грн., з урахуванням

чого у ДПІ у Печерському районі міста Києва були відсутні належні правові підстави для висновку про порушення ТОВ «КУА «К»» пп. 4.1.2 п. 4.1 ст. 4 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» під час здійснення вказаних операцій.

Розглянувши в судовому засіданні адміністративну справу за апеляційною скаргою Державної податкової інспекції у Печерському районі м. Києва на постанову Окружного адміністративного суду м. Києва від 16.04.10. у справі за позовом ТОВ «КУА «К»» до Державної податкової інспекції у Печерському районі м. Києва про скасування податкових повідомлень-рішень Київський апеляційний адміністративний суд встановив, що судом першої інстанції правильно встановлено обставини справи та ухвалено рішення з додержанням норм матеріального та процесуального права, а тому суд апеляційної інстанції залишає апеляційну скаргу без задоволення, а постанову суду – без змін. Ухвалою від 11.01.11. Київський апеляційний адміністративний суд апеляційну скаргу Державної податкової інспекції у Печерському районі м. Києва залишив без задоволення, а постанову Окружного адміністративного суду м. Києва від 16.04.10. – без змін.

З точки зору матеріального і процесуального права рішення судів вірні. Утім, у них цивілістична категорія «майно» підміняється економічною категорією «активи». Адже цінні папери, що відповідають бухгалтерським критеріям визнання активів та придбані за рахунок коштів спільного інвестування, визнаються активами ІСІ.

Значний «внесок» у проблему співвідношення активів та майна зробив Господарський кодекс України від 16.01.03. № 436-IV [1], ч. 1 ст. 251 якого активами визнає майно, ст. 139 під «нематеріальними активами» розуміє цінності, а не майнові права. З огляду на термінологічну плутанину Господарський кодекс викликає певні непорозуміння при визначенні сутності категорії «активи» (в одному місці йдеться про активи, в іншому – нематеріальні активи, майнові активи).

Незважаючи на неоднозначне сприйняття та критику суспільством Податкового кодексу України, він вживає поняття «майно» у значенні, наведеному в ЦК України (ст. 14) [7].

Можна зрозуміти логіку законодавця, якого він керувався, вживаючи поняття «активи» у спільному інвестуванні. Ще з часів Древнього Риму цивілістика оперує поняттям «майно». Майно є узагальнюючою цивільно-правовою категорією, що перебуває у постійній динаміці. Утім, і в наш час її зміст у цивільному праві чітко не визначений, у зв'язку з чим його вживання зумовлює багатогранність тлумачення, що може викликати додаткові труднощі у правозастосовній діяльності. З практичної точки зору категорія «активи» є більш «розробленою» та структурованою. Тому вважаємо за доцільне розглянути питання взаємозв'язку категорій «майно» та «активи», оскільки в спільному інвестуванні відбувається їх ототожнення.

Слід зазначити, що свого часу ще класик цивілістики Г.Ф. Шершеневич при аналізі змісту майна виділяв два його аспекти: економічний та юридичний. З економічної точки зору майно – це сукупність певних економічних благ, якими володіє особа. З юридичної точки зору це не лише майно, що належить особі, а й сукупність прав на чужі дії, а також сукупність зобов'язань особи. Тобто з юридичної точки зору зміст майна полягає у взаємозв'язку активу та пасиву.

В українському законодавстві для цілей бухгалтерського та податкового обліку майно юридичних осіб ототожнюють з їхніми активами. При цьому воно розглядається в дещо звуженому вигляді, без врахування пасиву. Так, відповідно до наказу Міністерства транспорту та зв'язку України «Про затвердження Інструкції про проведення контрольних заходів фінансово-господарської діяльності підгалузей, об'єднань, підприємств, установ та організацій системи Міністерства транспорту та зв'язку України» від 28.03.2006 № 275 майно – сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів [11].

У розумінні наказу Фонду державного майна України, що затвердив Положення «Про порядок віднесення майна до такого, що включається до складу цілісного майнового комплексу державного підприємства» від 29.12.2010 № 1954, майно – активи (необоротні та оборотні), які підприємство використовує у виробництві в процесі господарської діяльності, вартість яких відображається в балансі підприємства [13].

Для Міністерства вугільної промисловості майно – це матеріальні активи, які відповідно до нормативно-правових актів віднесені до основних засобів (наказ Міністерства вугільної промисловості «Про затвердження Інструкції про порядок розпорядження майном підприємств, що належать

до сфери управління Міністерства вугільної промисловості України» від 03.06.10. № 186[10].

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що для характеристики ПФФ законодавець використовує терміни «активи», «склад активів», «структура активів», які важко назвати цивілістичними поняттями в розумінні ЦК України. Слід також зауважити, що ст. 35 Закону України «Про ІСІ» оперує поняттям «вартість чистих активів ІСІ», яка визначається КУА відповідно до регламенту ІСІ та нормативно-правових актів НКЦПФР. Так, вартість чистих активів ІСІ відкритого типу визначається на кінець кожного робочого дня. КУА (крім венчурного фонду) розраховує вартість чистих активів окремо за кожним корпоративним та ПФФ станом: 1) на останній день місяця; 2) на дату, починаючи з якої до складу та структури активів ІСІ застосовуються обмеження, встановлені законодавством; 3) на день складання інформації щодо діяльності ІСІ (квартальна, річна); 4) на кожний день, що передує дню приймання заявок на розміщення та викуп цінних паперів ІСІ; 5) на день прийняття рішення про заміну компанії з управління активами; 6) на день прийняття рішення про припинення ІСІ; 7) на день, що передує дню початку розрахунку з учасниками пайового інвестиційного фонду; 8) на день, що передує дню початку розрахунку з акціонерами корпоративного інвестиційного фонду.

Вартість чистих активів визначається на кінець робочого дня. Якщо день, що передує дню прийому заявок на розміщення та викуп цінних паперів ІСІ або останній день звітного періоду припадає на вихідні (святкові) дні, розрахунок здійснюється станом на кінець останнього робочого дня відповідного звітного періоду (місяця, кварталу, року) або на кінець робочого дня, що передує дню прийому заявок.

КУА розраховує вартість чистих активів за венчурним фондом:

1) на день закінчення строку, встановленого для досягнення нормативів діяльності фонду; 2) на кінець року та звітного кварталу; 3) на кожний день, що передує дню прийому заявок на розміщення та викуп цінних паперів ІСІ; 4) на день, що передує дню прийняття рішення про заміну КУА; 5) на день прийняття рішення про ліквідацію фонду.

Довідка про вартість чистих активів ІСІ та додатки до неї є документами звітності корпоративного інвестиційного фонду та КУА ПФФ. Форма та порядок надання довідки встановлюються НКЦПФР. Довідка про вартість чистих активів ІСІ на відповідну звітну дату складається КУА та засвідчується зберігачем.

Категорія «активи», застосована до юридичних осіб, у тому числі КУА ПФФ, є бухгалтерським терміном з відповідним змістовним наповненням. Зокрема, ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99. № 996-XIV розуміє під активами ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому [9].

Класифікація активів міститься в правових актах і відображається завдяки структурі бухгалтерського балансу як основної форми бухгалтерського обліку та звітності. Згідно з п.10 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99, актив відображається в балансі за умови, що оцінка його може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з його використанням [8]. Таким чином, активами визнаються ресурси, які відповідають таким критеріям: контролюються підприємством; очікується отримання економічних вигод під їх використання; можуть бути достовірно оцінені.

Вчені-економісти стверджують, що активи підприємства є його майном. Так, Л.О. Коваленко відносить до активів усі види майна підприємства, що належать йому на праві власності й використовуються для здійснення статутної діяльності [3, с. 186].

На думку Г.П. Федорової, активи підприємства – це його майно, яке знаходиться у розпорядженні на правах власності і від якого воно очікує отримання прибутку в майбутньому процесі своєї діяльності [16].

В.М. Шелудько вважає, що активи підприємства – це майно в його матеріальній і нематеріальній формах, придбане підприємством за рахунок власних або залучених ресурсів, що перебувають у його розпорядженні та призначені для використання у фінансово-господарській діяльності з метою отримання прибутку [18, с. 57].

Здоровий глузд свідчить про те, що стосовно ПФФ категорія «активи» не є тотожною категорії «майно» в силу однієї важливої причини. З урахуванням вимог законодавства до складу активів ПФФ можуть включатись не лише активи, контрольовані КУА у результаті минулих

подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому. Як приклад можна навести вексель в активах ПФФ чи інший актив, використання якого не приведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Враховуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що для позначення ПФФ повинні використовуватись цивілістичні, а не фінансово-бухгалтерські терміни. Корисний в цьому контексті досвід Естонської Республіки, відповідно до ст. 105 Закону «Об инвестиционных фондах» від 14.04.04 якої договірний фонд являє собою зібрані шляхом емісії паїв грошові кошти та отримане від інвестування даних грошових коштів інше майно, що спільно належить власникам паїв [4].

Оперує поняттям «майно» і ч. 2 ст. 20 Закону Латвійської Республіки «Об обществах управления вложениями», за якою майном фонду є спільне майно вкладників фонду і воно утримується, проводиться за книгами і управляється окремо від товариства, інших фондів, що знаходяться в його управлінні, а також майна банку-держателя [5].

У даних визначеннях ПФФ є саме майном, що, на нашу думку, слід враховувати при прийнятті нової редакції Закону України «Про ІСІ», проект якого вже подано на розгляд Верховної Ради України.

Список використаної літератури:

1. Господарський кодекс України від 16.01.03. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Зайцев О.Р. Договор доверительного управления паевым инвестиционным фондом. – М., 2006.
3. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Финансовый менеджмент: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К., 2005.
4. Об инвестиционных фондах: Закон Эстонской Республики от 14.04.04. (ред. 20.02.08. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://estonia.news-city.info/docs/sistems/dok_iegzhz/index.htm.
5. Об обществах управления вложениями: Закон Латвийской Республики от 30.12.97. (ред. 06.04.04.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://latvia.news-city.info/docs/sistems/dok_ierpwo/index.htm.
6. Оксюк Т.Т. Гражданско-правовое регулирование доверительного управления паевыми инвестиционными фондами: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. – М., 2005.
7. Податковий кодекс України від 02.12.10. N 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затверджений наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
10. Про затвердження Інструкції про порядок розпорядження майном підприємств, що належать до сфери управління Міністерства вугільної промисловості України: Наказ Міністерства вугільної промисловості від 03.06.10. № 186 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
11. Про затвердження Інструкції про проведення контрольних заходів фінансово-господарської діяльності підгалузей, об'єднань, підприємств, установ та організацій системи Міністерства транспорту та зв'язку України: Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 28.03.2006 № 275 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
12. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди): Закон України від 15.03.01 № 2299-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
13. Про порядок віднесення майна до такого, що включається до складу цілісного майнового комплексу державного підприємства: Положення, затв. Наказом Фонду державного майна України від 29.12.2010 № 1954 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
14. Про склад та структуру активів інституту спільного інвестування: Положення, затв. рішенням ДКЦПФР від 11.01.02 № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
15. Слободян О.А. Пайовий інвестиційний фонд як об'єкт цивільних правовідносин // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 34. – С. 174-178.
16. Федорова Г.П. Механізми управління активами підприємства на основі їх капіталізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en...5.../Zbimik_EM_08_2_261.pdf.
17. Цивільний кодекс України від 16.01.03. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
18. Шелудько В.М. Финансовый менеджмент: Підруч. – К., 2006.

Надійшла до редакції 12.01.2012

